

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์

เสน่ห์ บุญทมานพ (2524) ศึกษาผลกระทบของการใช้นโยบายรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือกที่มีต่อผู้ผลิต โดยวิเคราะห์สาเหตุของการไร้เสถียรภาพ ใช้ดัชนีความไร้เสถียรภาพเป็นตัวชี้วัดและประเมินผลกระทบต่อผู้ผลิตจากการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือก ใช้วิธีเปรียบเทียบส่วนเกินของผู้ผลิต (Producer's Surplus) ระหว่างการใช้และไม่ใช้นโยบายรักษาเสถียรภาพราคา

ผลการศึกษาพบว่า การใช้นโยบายของรัฐบาล เพื่อรักษาเสถียรภาพราคาข้าวเปลือกด้วยวิธีประกันราคาหรือพยุงราคา จะทำให้เกษตรกรเสียประโยชน์มากกว่าการปล่อยให้ตลาดเป็นไปโดยเสรี ทั้งนี้ เนื่องจากการผันผวนหรือไร้เสถียรภาพทางรายได้ของผู้ผลิตข้าวส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์

ภารดี ประเสริฐลาภ (2526) ศึกษาความสัมพันธ์ราคาตามฤดูกาลของข้าวไทยในช่วงปี พ.ศ. 2515 ถึง 2525 จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ราคาตามฤดูกาลของข้าวเปลือกตลาดระดับฟาร์มและตลาดระดับขายส่ง มีค่าลดต่ำลงในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนเมษายนและสูงขึ้นในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายนของทุกปีการผลิต ส่วนราคาข้าวสารขายส่งและข้าวสารส่งออก จะมีค่าดัชนีฤดูกาลระดับต่ำในช่วงเดือนมกราคมและพฤษภาคม และอยู่ในระดับสูงสุดในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของการถ่ายทอดราคาขายส่งข้าวสาร 5 % ตลาดกรุงเทพฯ ไปยังราคาข้าวเปลือกชั้น 1 ที่เกษตรกรได้รับ โดยแบ่งเป็นสองช่วง คือช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวและช่วงหลังระยะเก็บเกี่ยวพบว่า มีค่าเท่ากับ 1.1 และ 1.0 ตามลำดับ ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของการถ่ายทอดราคาจากราคาข้าวสาร 5 % ตลาดส่งออกไปสู่ราคาข้าวสาร 5 % ขายส่งกรุงเทพฯ พบว่าในช่วงเก็บเกี่ยวมีค่าเท่ากับ 0.58 แต่ช่วงหลังเก็บเกี่ยวมีค่าเท่ากับ 0.55

อัมมาร์ สยามเวลา และวิโรจน์ ณ ระนอง (2533) ศึกษาวิเคราะห์ดัชนีราคาข้าวเปลือก ซึ่งได้ทำการปรับข้าวเก่าและข้าวใหม่ โดยทำการวิเคราะห์ราคาข้าว 5 % ในช่วงปี พ.ศ. 2526 ถึง พ.ศ. 2529 ใช้ราคาข้าวใหม่สำหรับเดือนมกราคมถึงเมษายน และใช้ราคาข้าวเก่าสำหรับช่วงเดือน พฤษภาคมถึงเดือนธันวาคมปรากฏว่า แบบแผนราคาจะต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม และจะสูงสุดในเดือนกันยายนถึงตุลาคม โดยค่าส่วนต่างของเดือนสูงสุดกับเดือนต่ำสุดมีค่าประมาณ ร้อยละ 15 ของราคาเฉลี่ยทั้งปี

กรองทิพย์ เขียนทอง (2536) ศึกษาวิเคราะห์แบบแผนของราคาข้าวภายในประเทศ โดยอาศัยรูปแบบเศรษฐมิติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาข้าวภายในประเทศ คือ ราคาข้าวภายในประเทศในช่วงที่ผ่านมา ปริมาณผลผลิตข้าวโลก ปริมาณข้าวเหลือเพื่อการส่งออก ส่วนอิทธิพลที่มีผลกระทบทางอ้อมมีหลายปัจจัย เช่น ราคาข้าวภายในประเทศในช่วงปีที่ผ่านมา ปริมาณผลผลิตข้าวโลก ปริมาณผลผลิตข้าวสาร ค่าพรีเมียม การส่งข้าวออกต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา จากผลการศึกษาได้ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการกำหนดราคาข้าวภายในประเทศ เพื่อให้ราคาข้าวภายในประเทศมีเสถียรภาพ ซึ่งราคาข้าวภายในประเทศจะมีผลต่อราคาข้าวส่งออก

สุนันทา ต้นพัฒนา (2539) ศึกษาการส่งผ่านราคาข้าวระดับส่งออกไปสู่ราคาขายส่ง ข้าวตลาดกรุงเทพฯ และราคาข้าวสารตลาดกรุงเทพฯ ส่งผ่านราคาไปสู่ราคาข้าวเปลือกนาปีตลาดท้องถิ่น โดยที่ตลาดท้องถิ่นมี 2 ตลาด คือตลาดกลางก้านันทรงและตลาดกลางพิษณุโลก และศึกษาพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาข้าวสารขายส่งและราคาข้าวเปลือกนาปีตลาดท้องถิ่นด้วยวิธี Box-Jenkins โดยใช้ข้อมูลราคารายเดือนในช่วง พ.ศ. 2528 ถึง 2538

ผลการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากราคาข้าวสาร 5 % ขายส่ง ตลาดกรุงเทพฯ ไปสู่ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปี 5 % ตลาดกลางก้านันทรงและตลาดพิษณุโลก พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.56 และ 0.85 ตามลำดับ ส่วนค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาข้าว 5 % ตลาดส่งออก ไปสู่ราคาข้าวสาร 5 % ขายส่ง ตลาดกรุงเทพฯ มีค่าเท่ากับ 0.86

ส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของราคาข้าว 5 % พบว่าอนุกรมเวลาของราคาข้าวเปลือก 5 % ตลาดก้านันทรงมีรูปแบบ ARIMA (1,0,0) อนุกรมเวลาของราคาข้าวเปลือก 5 % ตลาดกลางพิษณุโลกมีรูปแบบ ARIMA (2,0,0) และอนุกรมเวลาของราคาข้าวสาร 5 % ตลาดกรุงเทพฯ มีรูปแบบ ARIMA (1,0,0)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ของราคาข้าวสารระหว่างตลาดโดยแยกการศึกษาเป็น 2 ส่วนคือการศึกษาสมการความสัมพันธ์ของราคา ณ ตลาดระดับต่าง ๆ เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของการส่งผ่านราคา และการศึกษาวิเคราะห์หอนุกรมเวลาของราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ ด้วยแบบจำลอง Box-Jenkins

ผลการศึกษาพบว่า ราคาข้าวสาร 5 % ส่งออก มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงราคาข้าว 5 % ตลาดกรุงเทพฯ ถึงร้อยละ 88.58 และมีค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาเท่ากับ 0.8369 ส่วนราคาข้าว 100 % ชั้น 2 ตลาดกรุงเทพฯ กับราคาขายส่งข้าวเปลือกเจ้าชั้น 1 เฉลี่ยทั้งประเทศ มีความสัมพันธ์กันร้อยละ 85.88 และมีค่าสัมประสิทธิ์การส่งผ่านราคาเท่ากับ 0.4862

ส่วนการศึกษากาวิเคราะห์หอนุกรมเวลาของราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ พบว่าแบบจำลองราคาข้าวสาร 5 % ส่งออกและราคาข้าวสาร 5 % ขายส่งตลาดกรุงเทพฯ มีรูปแบบอนุกรมเวลาเหมือนกัน คือ ARIMA (1,1,0)(0,1,1)₁₂ ส่วนอนุกรมเวลาราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยทั้งประเทศข้าวเปลือกชนิดที่ 1 มีรูปแบบอนุกรมเวลา ARIMA (0,1,1)(0,1,1)₁₂

ศรฤทธิ์ ลิทธิกุล (2540) ศึกษาความสัมพันธ์ของราคาข้าวระหว่างตลาด โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลราคารายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2525 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งแยกการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือศึกษาสมการความสัมพันธ์ของราคา ณ ตลาดระดับต่าง ๆ เพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของการส่งผ่านราคา และศึกษาวิเคราะห์หอนุกรมเวลาของราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ ด้วยแบบจำลอง Box-Jenkins

ผลการศึกษาพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากตลาดขายส่งกรุงเทพฯ ไปยังตลาดท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.4531 และการส่งผ่านราคาจากตลาดส่งออกไปยังตลาดขายส่งกรุงเทพฯ มีค่าเท่ากับ 0.9038 ซึ่งให้เห็นว่าโครงสร้างตลาดในระดับแรกมีการแข่งขันน้อยพิจารณาจากพ่อค้าขายส่งกรุงเทพฯ สามารถดูดซับส่วนเหลือของราคาข้าวได้มาก แต่การส่งผ่านราคาจากตลาดส่งออกไปยังตลาดขายส่งกรุงเทพฯ ค่อนข้างสมบูรณ์ เพราะมีการแข่งขันกัน

ส่วนการศึกษากาวิเคราะห์หอนุกรมเวลาของราคาข้าว ณ ตลาดระดับต่าง ๆ พบว่า ราคาข้าวเปลือก 5 % ที่เกษตรกรได้รับ มีรูปแบบอนุกรมเวลา คือ ARIMA (0,1,1)(1,0,0)₁₂ แสดงว่าราคาข้าวเปลือก 5 % ที่เกษตรกรได้รับมีอิทธิพลของแนวโน้มและฤดูกาล 12 เดือนเข้ามาเกี่ยวข้องสำหรับราคาข้าวสาร 5 % ขายส่งตลาดกรุงเทพฯ มีรูปแบบอนุกรมเวลา คือ ARIMA (1,1,1) แสดงว่าราคาข้าวสาร 5 % ขายส่งตลาดกรุงเทพฯ มีอิทธิพลของแนวโน้มเข้ามาเกี่ยวข้อง และราคาข้าวสาร 5 % ส่งออก มีรูปแบบอนุกรมเวลา คือ ARIMA (1,1,1) แสดงว่าราคาข้าวสาร 5 % ส่งออกมีอิทธิพลของแนวโน้มเข้ามาเกี่ยวข้อง